

Marc Hooghe (red.): Op zoek naar politiek. Democratie en de verplaatsing van de politiek.

*Leuven/Voorburg: Uitgeverij Acco, 2006; 142 blz.; 18,- euro
ISBN 90-334-6125-0*

In zes essays gaat een groep Vlaamse wetenschapslieden nader in op de vraag wat de gevolgen kunnen zijn voor de democratie van de 'verplaatsing van de politiek en de besluitvorming', een verplaatsing weg van het parlement, verkiezingen, politieke partijen en politici naar andere instellingen, gebieden en factoren. Politieke macht en besluitvorming vloeien weg - zo is de diagnose - naar internationale instellingen als de EU, niet-gouvernementele organen, de massamedia, multinationale ondernemingen, rechters, wetenschappelijke instellingen en gewone burgers. Heeft dit tot gevolg dat er niet langer sprake is van 'democratische verantwoordingsmechanismen'? In artikelen die tot onderwerp hebben 'verschuiving van de politieke participatie', 'het transnationale verzet tegen de oorlog in Irak', 'de zoektocht naar de legitimiteit van een meerlagig politiek systeem' (dat, door de transformatie van de nationale soevereiniteit en de nationale politieke instellingen als gevolg van de Europese integratie bezig is te ontstaan), 'politieke partijen en de nationale staat', 'de pers als politieke speler' en 'het functioneren van de samenleving in etnisch diverse gemeenschappen', worden bovengenoemde problemen nader aan de orde gesteld. De auteurs zijn niet zó pessimistisch, dat ze van mening zijn dat alternatieve structuren en alternatieve democratische mechanismen niet zouden kunnen worden ontwikkeld, maar dit proces zal moeizaam en langdurig zijn, en veel eisen van sociale bewegingen, politieke partijen en de media. (F.v.d.B.)

Nanna Hvidt & Hans Mouritzen (red.): Danish Foreign Policy Yearbook 2006.

*Kopenhagen: Danish Institute for International Studies, 2006; 221 blz.; 18,- euro; ISBN 87-7605-147-1
(E-mail: diis@diis.dk Web: www.diis.dk)*

Het eerste deel van dit jaarboek bevat vijf artikelen over de Deense buitenlandse politiek, geplaatst in 'an international and transnational context - at the regional as well as global level'. In het eerste artikel brengt de minister van buitenlandse zaken, Ulrik Federspiel, het officiële buitenlandse beleid in kaart. Hij besteedt aandacht aan de confrontatie met de Moslimwereld naar aanleiding van de publicatie van de *Mohammed cartoons*. Federspiel is van mening dat deze crisis het Deense beleid en het diplomatieke werk in 2006 en daarna zal blijven beheersen. In de vier volgende artikelen analyseren wetenschapslieden, verbonden aan Russische, Amerikaanse en Deense wetenschappelijke instellingen, het Deens buitenlands beleid. De Deen Olesen behandelt de manier waarop het Deense beleid tijdens de Koude Oorlog thans (verschillend) wordt geïnterpreteerd. Over deze interpretaties woedt een felle strijd en men tracht het onderzoek ernaar voor eigen (politieke) doeleinden te exploiteren en daarvoor de benodigde financiën te verwerven. Het Deense Instituut voor Internationale Studies publiceerde zelf een vierdelig witboek over 'Denemarken tijdens de Koude Oorlog'. In het tweede deel treft men geselecteerde officiële documenten aan, alsmede spraakmakende speeches van bewindvoerders tijdens belangrijke internationale gebeurtenissen en bijeenkomsten, zoals de toespraak van de minister van buitenlandse zaken tijdens de topconferentie van de Raad van Europa te Warschau, maart 2005. Men vindt er ook het verslag van de uitwisseling van gedachten

tussen president Bush en de Deense premier, die in juli 2005 plaatsvond op de officiële residentie van de premier, Marienborg, alsmede de tekst van de briefwisseling tussen de elf moslimambassadeurs en de Deense premier over de cartoonkwestie. In de brief van de ambassadeurs wordt protest aangetekend tegen de 'smearing campaign in Danish public circles and media against Islam and Muslims' en tegen de 'demeaning caricatures of Holy Prophet Muhammad'. In de brief van de premier wordt gewezen op de vrijheid van meningsuiting, die buiten de invloedssfeer van de regering valt, en wordt een dialoog met de 'Muslim communities' in Denemarken in het vooruitzicht gesteld. Deel drie en vier bevatten statistische gegevens ('Danish Foreign Policy in Figures') en uitkomsten van publieke-opinieonderzoeken (onder meer met betrekking tot de ideeën die er bij het Deense publiek bestaan over de EU). Deel 5 bevat een overzicht van recente literatuur (in het Engels, Frans en Duits) over het Deens buitenlands beleid. (F.v.d.B.)

Erik Jan Zürcher: Een geschiedenis van het moderne Turkije.

Amsterdam: Uitgeverij SUN, 2006; Tweede herziene en uitgebreide druk; 507 blz.; 34,50 euro; ISBN 90-6168-438-2

Dit is een bewerkte en aangevulde vertaling van het oorspronkelijk in het Engels verschenen *Turkey. A Modern History* (1993). Zürcher analyseert vanaf het Osmaanse Rijk aan het eind van de 18de eeuw tot en met 'De Derde Republiek' (Turkije sinds de staatsgreep van 1980 en de ontwikkeling daarna tot 2002) de 'moderne geschiedenis' van Turkije. Hieronder verstaat hij 'het complex van incorporatie en modernisering' dat heeft plaatsgevonden. Onder 'incorporatie' verstaat hij de manier waarop 'eerst het Osmaanse

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Milou Verheij (M.V.), studente geschiedenis en internationale organisaties en internationale betrekkingen aan de Rijksuniversiteit Groningen en als stagiaire verbonden aan de *Internationale Spectator*; en Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

Rijk en later Turkije van een relatief onafhankelijke, zelfvoorzienende economische en politieke eenheid steeds meer een deel is geworden van een economisch en politiek systeem dat zijn centrum in Europa (en later in Amerika) had en waarbinnen de positie van Turkije een ondergeschikte en afhankelijke werd'. Modernisering, in dit geval een 'defensieve modernisering', omschrijft Zürcher als 'de pogingen van de Osmanen en Turken om het proces van groeiende afhankelijkheid te keren door in geforceerd tempo aan het Westen ontleende ideeën, technieken, regels en instellingen in te voeren'. Het Osmaanse rijk in de 19de eeuw, de opkomst van de Jong Turken en het bewind van Atatürk, de recente turbulente geschiedenis, de pogingen tot aanpassing aan de wereld economie, de militaire staatsgrepen, de verhouding tot het Midden-Oosten en Europa, de Armeense kwestie, het Koerdische vraagstuk, de kwestie van de mensenrechten, het groeiend islamisme, de emigratie en vele andere zaken komen daarbij aan bod. Zürcher is van mening dat, ondanks alle kritiek die men op Turkije kan hebben en ondanks de donkere bladzijden in Turkijes recente geschiedenis, het land een grote prestatie heeft geleverd. De Turken 'hebben nu al bijna twee eeuwen blij gegeven van een enorm aanpassingsvermogen en van vastberadenheid om de dominante beschavingen van het tijdperk bij te benen. Ze hebben grote veranderingen, veroorzaakt door oorlog, massamigratie en economische recessie het hoofd moeten bieden, maar zij zijn desondanks in staat gebleken een sterke natie staat met een dynamische economie op te bouwen, die zeer serieus genomen dient te worden door zijn burenen zowel als zijn bondgenoten'. De studie bevat ook 'biografische notities' over belangrijke figuren uit de Osmaanse en Turkse geschiedenis en een verklarend bibliografisch overzicht 'als een prak-

tische gids voor hen die meer willen lezen', een verklarende woordenlijst en een index. (Zürcher is hoogleraar Turkse talen en culturen aan de Universiteit van Leiden.) (F.v.d.B.)

Kemal Kirişçi: Turkey's foreign policy in turbulent times.

*Parijs: Institute for Security Studies (ISS), september 2006 (Chaillot Paper, n° 92); 108 blz.; 10,- euro
ISBN 92-9198-095-1*

Turkije heeft de afgelopen jaren een politieke en economische transformatie ondergaan en onder toezicht oog van de EU grote vooruitgang geboekt op het gebied van democratie en mensenrechten. Dit heeft ook zijn uitwerking op het Turks buitenlands beleid. Kemal Kirişçi, hoogleraar in de politieke wetenschappen en internationale betrekkingen aan de universiteit van Istanboel, de gevolgen van dit beleid voor de EU. Het buitenlands beleid was tot voor kort gericht op nationale veiligheid en militaire verdediging, maar de laatste jaren maakt *soft power* er steeds meer deel van uit. Lidmaatschap van Turkije zal volgens de auteur veel voordelen opleveren voor de EU. Turkije kan een belangrijke bijdrage leveren aan de stabilisatie van de omliggende regio (zie o.a. Iran en zijn kernwapenambities, de oorlog in Irak en het Palestijns-Israëliësch conflict). Naast het voordeel van een stabiel achterland levert een geïntegreerd Turkije ook een betere energievoorziening, meer dialoog tussen culturen, afname van illegale migratie naar EU-landen en vermindering van georganiseerde misdaad. De laatste jaren was de uitdaging van EU-lidmaatschap altijd de uitdaging van Turkije. Maar staat volgens Kirişçi juist de EU voor de uitdaging. Heeft de EU vertrouwen in de Turkse hervormers en zal Turkije toegelaten worden tot de Unie? (M.V.)

Anna Matveeva: EU stakes in Central Asia.

*Parijs: Institute for Security Studies (ISS), juli 2006 (Chaillot Paper, n° 91); 125 blz.; 10,- euro
ISBN 92-9198-094-3*

Anna Matveeva is als Centraal-Aziëdeskundige verbonden aan het Institute for Security Studies in Parijs. In deze publicatie schetst zij een beeld van de regio – bestaande uit de vijf republieken Kazachstan, Kirgizstan, Tadzjikistan, Turkmenistan en Oezbekistan – en gaat zij in op de rol die de Europese Unie in het gebied kan spelen. De auteur geeft antwoord op vragen als: welk belang heeft de EU bij een betere relatie met Centraal-Azië en hoe kan de Unie actief worden in de regio? Deze vragen zijn urgent, nu er de laatste jaren sprake is van toenemende onrust in Centraal-Azië. Zie onder meer de gewelddadige onderdrukking van burgerprotesten in 2005 in Anidjan (Oezbekistan) en de turbulente machtswisseling in Kirgizstan, eveneens in 2005. De destabielisering van de regio, die voornamelijk het gevolg is van *poor governance*, brengt grote gevaren mee voor de internationale veiligheid. Transregionale bedreigingen als islamitisch radicalisme, drugs smokkel en georganiseerde misdaad maken hun opwachting. Het is voor Europa in het kader van de internationale terrorismebestrijding en in het kader van de energievoorziening van groot belang dat Centraal-Azië in rustig vaarwater komt. Matveeva omschrijft dit subcontinent als een moslimgebied waar 'Europeanness is a pole of attraction, and the EU is still held in high esteem'. De EU kan volgens de auteur, door de politieke banden met het gebied te versterken, een belangrijke bijdrage leveren aan de stabilisering van de regio. (M.V.)